SECTION 22.
CULTURE AND ART

Калієвський Костянтин Васильович
викладач кафедри хореографії Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна
аспірант кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Берест Роман Ярославович
доктор історичних наук, професор кафедри режисури та хореографії
факультету культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Синєок Віра Андріївна
заслужена артистка України, доцент кафедри хореографії
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Найбільшим надбанням кожного народу є духовна культура, яка зберігається в аксіологічних парадигмах національної спадщини. Вона збагачує свій народ високогуманними цінностями, утверджує культурно-історичну самобутність та унікальну ідентичність нації.

Величезним важелем в збереженні незупинного руху та розвитку національної культури відіграють мистецькі заклади освіти та аматорські хореографічні колективи народних танців. Народне хореографічне мистецтво України зберігає традиції та самобутність кожного регіону, відображаючи унікальні місцеві особливості, які мають давню джерелознавчу історію. Величезна спадщина українського мистецтва тривалий час була під негласною забороною, що зіграло негативну роль у формуванні національних традицій аматорських хореографічних колективів.

За словами Т. Благової «…аналіз розвитку хореографічного аматорства періоду 40-50х рр. XX ст. дозволив визначити його етапом панування соціалістичного реалізму в мистецтві, жорсткої репертуарної політики, посилення ідеологічного тиску на будь-які прояви художньої творчості» [3].

В 70-х – 80-х роках 90% репертуару хореографічних колективів складали танці народів світу, а українському мистецтву не приділялося достатньої уваги. Святкові концерти того часу були запрограмовані на пропаганду російської культури, що прославляла ідеали комуністичної партії, одночасно нівелюючи національне мистецтво кожної на той час республіки.

Політична заангажованість щодо танцювального аматорства, буквально чи опосередковано відображена в законодавчих ініціативах різних років, спричиняла надмірне ідеологічне навантаження на розвиток його змісту та, відповідно, однобічність у формуванні репертуарних тенденцій чи жанрової спрямованості [3].

Знецінення національних ідеалів спровокувало відхилення навчального вектору від української культури, спричинивши відчуття другорядності та низькосортності свого мистецтва. Це, м'яко кажучи, неповага до своєї культури міцним ланцюгом затягнуло зашморг на навчальному процесі юних вихованців, не давши змоги прищепити їм національні культурні цінності та любов до свого мистецтва. Тетяна Благова наголошує, що «автентична українська хореографія в якісній сценічній обробці та технічному виконанні з'являлася в аматорському середовищі не часто. Культивування в гуртках винятково танців радянського походження спричиняло панування на самодіяльній сцені низькопробних номерів, засмічених одноманітними й електричними рухами. Натомість беззаперечну офіційну підтримку відчувала популяризація хореографічних зразків так званої «сучасної тематики», які віддзеркалювали радянську ідеологію соцреалізму» [3]. Доказом цього став процес катастрофічного скорочення аматорських колективів народних танців і перенасичення колективів сучасного спрямування.

Зокрема Л. Косаківська наголошує: «Естетика соціалістичного реалізму залишала від народного танцю лише зовнішні риси його малюнку, посилюючи трюкові елементи. Він використовувався для того, щоб підкреслити народність мистецтва за формою та інтернаціональність за духом. Усе, що не відповідало такому тлумаченню, заборонялося і викорінювалося як прояв «буржуазного націоналізму»» [4].

Так, сучасний розвиток – це добре, це новий підхід, нові можливості, це нова культура, яка не має нічого спільного з українським мистецтвом. Наразі не можна не згадати слова великого Т. Г. Шевченка: «…чужому навчайтесь, та свого не цурайтесь» [5].

Отже, немає жодних заперечень щодо розвитку сучасних напрямків хореографії, але поряд з цим потрібно навчити маленьких українців своїй національній культурі танців, яка відрізнятиме їх від інших танцювальних культур світу, стверджуючи тим свою ідентичність і самобутність. Поки не відпрацьована методична робота на першій ланці навчального процесу профільної освіти, ми не зможемо мати потужний результату закладах вищої освіти.

Гарним прикладом можна вважати потужний рух популяризації української хореографії Василем Авраменком, який відродив прадавні коломийки, аркани, гуцулки, верховинки. Педагог своїм мистецьким доробком назавжди зберіг національну спадщину закарпатського краю, визнаючи його «добрими ліками проти чужинецьких хвороб, бо він виховує молодь» [1].

Український танець завжди був і залишається гордістю нашого народу. Перед ним встають шаленіють поціновувачі танцювальної культури світу, але на рідній батьківщині він стає чомусь «нецікавим», «застарілим», і молодь, на жаль, попирає цей скарб неймовірної краси своїм холодним відношенням.

В посланні Євангеліє від Матфея 13:57 говориться «…не буває пророка без честі, хіба що тільки на батьківщині своїй і в домі своїм» [2]. Ці слова дуже влучно віддзеркалюють сутність проблематики навчально-виховного процесу минулих років та, на жаль, реалії сьогодення.

Щоби вирішити цю проблему, потрібно скористатися досвідом братнього грузинського народу, а саме запровадити вивчення народного танцю в загальноосвітніх школах. Цей крок дозволить в широкому спектрі посіяти зерна національної культури в серця маленьких українців, створивши унікальне підґрунтя для формування національної свідомості та ідентичності підростаючого покоління.

Все, що зберігає українська народна хореографія, стане дієвим засобом розвитку національної культурно-мистецької освіти, націотворчим процесом на сучасному етапі розвитку українського соціуму, вагомим чинником формування національно-культурних цінностей вихованців.

Відтворивши таким чином першу ланку навчально-виховного процесу профільного спрямування, ми отримаємо, як результат, національно мотивовану молодь, заряджену рухати розвиток національного мистецтва в сучасний простір майбутнього.

Удосконалення роботи зі студентською молоддю з питань відродження національної культури, звичаїв, обрядів, традицій народу, провадження ґрунтовної роботи, яка спрямована на формування гармонійного розвитку особистості з високими духовними, моральними якостями. Художньо-естетичним смаком, ствердження принципів загальнолюдської моралі, культурно-національних, духовних, історичних цінностей стануть аксіологічною парадигмою здобувача вищої освіти.

Студент ВНЗ хореографічної освіти повинен бути взірцем досконалого володіння знаннями з українського народного танцю, оскільки сам він є майбутнім викладачем, або керівником хореографічного колективу, на які покладена велика відповідальність у збереженні самобутності та ідентичності національного мистецтва.

Хореографи вищих навчальних закладів повинні бути флагманами популяризації національної культури на теренах країни та за її межами.

Список використаних джерел:

1. Авраменко В. (1947) Українські національні танки, музика і стрій. Вінніпег.
2. Біблія. (2017) Київська Патріархія Української Православної Церкви Київського Патріархату. Київ : Українське Біблійне Товариство, 1416 с.
3. Благова Т. (2020) Розвиток хореографічної освіти в Україні : історико-педагогічний концепт : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 488 с.
4. Косаковська Л. (2009) Мистецька парадигма Василя Авраменка в контексті розвитку української культури ХХ ст. (Автореф. дис. канд. мистецтвознавства). Київ.
5. Шевченко Т. (1976) Кобзар. Київ : Видавництво «Дніпро», 576 с.